

IZ MEDGENERACIJSKIH PROGRAMOV

DELO INŠTITUTA ANTONA TRSTENJAKA ZA GERONTOLOGIJO IN MEDGENERACIJSKO SOŽITJE V LETU 2012

Osrednji dogodek leta 2012 je bila **20-letnica Inštituta Antona Trstenjaka**, ki smo jo proslavili z **Mednarodno konferenco medgeneracijska solidarnost in staranje**, 5. oktobra v Kongresnem centru na Brdu pri Kranju.

Konferenca je poleg 20-letnice Inštituta združevala še več dogodkov. Bila je slovenski državni zaključek evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012, ki so se ga udeležili in na njej govorili predsednik RS, dr. Danilo Türk, minister za zdravje, Tomaž Gantar, dr. med. ter minister za delo, družino in socialne zadeve, mag. Andrej Vizjak, državna sekretarka Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, gospa Mojca Škrinjar, predsednik AGE Platform Europe, Marjan Sedmak, vodja predstavništva Evropske komisije v Sloveniji, Nataša Goršek Mencin. Konferenca je obeležila spomin javne delavke na področju družine v samostojni Sloveniji, Marije Gregorčič Kržič, katere svojci so z donacijo pokrili del stroškov konference. Istočasno je to bila tudi mednarodna konferenca projekta Central European Ageing Platform o načrtovanju strategije staranja v osrednji Evropi, katerega slovenski nosilec je MDDSZ.

Inštitut je poskrbel za predavanja treh priznanih tujih strokovnjakov, dr. Vladimirja Špidle, dr. Terese Alemide Pinto in dr. Zaidi Asgharja. Na okrogli mizi so bili predstavljeni nekateri rezultati raziskave Inštituta *o stališčih, potrebah in možnostih državljanov starih več kot 50 let*. V preddverju dvorane in v dvorani sami so na prosojnicah tekle predstavitev slovenskih dobrih

praks nevladnih organizacij in šol o medgeneracijskem povezovanju. Predstavljene so bile dejavnosti RS v evropskem letu aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami, v zadnjem delu konference pa projekt načrtovanja strategije staranja v osrednji Evropi.

Konference so se udeležili domači in tuji predstavniki nevladnih organizacij, zdravstvenih in socialnih zavodov ter mnogi, ki jih to področje zanima. Izdali smo zbornik v slovenskem in angleškem jeziku. Velika dvorana v kongresnem centru je bila polna, kljub hudim vremenskim razmeram in poplavam tistega dne. V teh kriznih časih se je pokazalo, da so še toliko bolj pomembna načela, ki jih Inštitut upošteva pri svojem celotnem delu: povezovanje, funkcionalnost, racionalnost in kakovost. Med zaključki te nacionalne konference je bilo poudarjeno, da je Inštitut Antona Trstenjaka vodilna strokovna organizacija na področju gerontologije in medgeneracijskega sožitja v Sloveniji.

V tej luči in ob dejstvu dvajsetletnega uspešnega dela Inštituta na področju gerontologije in medgeneracijskega sožitja, je boleče dejstvo, da je vlada RS v letu 2012 zmanjšala proračunska sredstva Inštitutu za več kot 86 %, nadaljnje financiranje pa je negotovo. Zaradi tega se je Inštitut znašel v zelo težkem finančnem položaju. V letu 2012 smo z vztrajnim delom po neprihodnem izročilu Antona Trstenjaka, s skrajno racionalizacijo in uporabo vseh rezerv dveh desetletij dela, izpeljali večino planiranih rednih nalog, ki so nujne za obstoj in minimalni razvoj gerontološke vede in stroke v Sloveniji in smo jih izvajali za Vlado RS od tedaj, ko predlagala in postala soustanoviteljica Inštituta in mu podelila osnovne nacionalne naloge na področju staranja in medgeneracijskega sožitja.

Kot nacionalni inštitut za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje smo tudi v letu 2012 izvajali za Vlado RS dve redni gerontološki nalogi. V prvo so vključene vse dejavnosti, ki imajo značaj zagotavljanja osnovnih sodobnih spoznanj s področja gerontologije, geriatrije in medgeneracijskega sožitja slovenskemu strokovnemu, političnemu in družbenemu prostoru. V drugi nalogi pa so združene dejavnosti, ki omogočajo osnovno nacionalno gerontološko raziskovanje.

Pregled našega dela na področju gerontologije in medgeneracijskega sožitja v preteklem letu lahko strnemo v sledečih točkah.

1. Redno smo spremljali gerontološka in medgeneracijska spoznanja ter jih posredovali slovenski strokovni, politični in civilni javnosti.

Vsako četrletje smo izdali **revijo *Kakovostna starost***, ki je edina slovenska znanstvena in strokovna revija za področje gerontologije in medgeneracijskega sožitja. Njen 15. letnik v letu 2012 je obsegal 415 strani. V njej smo objavili 14 znanstvenih člankov, 34 strokovnih prikazov, raziskav, monografij, študij in člankov – večinoma tujih. Iz simpozijev in posvetov je bilo osem poročil. Uvedli smo novo rubriko o starosti prijaznih mestih in občinah, v njej so bile prikazane tri vključene občine in mesta. Obdelali smo novih enajst gerontoloških izrazov. Tudi vse druge redne rubrike so imele bogato vsebino.

Gerontološko znanje širimo tudi s spletno stranjo. Na njej so objavljeni nekateri celotni znanstveni članki iz revije, za druge pa povzetki, prikazi in drobci iz gerontološke literature in medgeneracijskega sožitja, gerontološki dogodki, poročila s simpozijev, festivalov in delavnic in gerontološko izrazje. Tudi v letu 2012 smo spletno stran nadgrajevali. Gerontološka spoznanja smo objavljali tudi v več drugih domačih in tujih revijah in knjigah tako na znanstveni in strokovni kakor na poljudni ravni. Skozi vse leto smo imeli številna javna predavanja in okrogle mize po raznih krajih v Sloveniji.

Inštitut je tudi v lanskem letu strokovno sodeloval z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) in Ministrstvom za zdravje (MZ). Del tega dela je bil usmerjen v pomoč MDDSZ pri izvedbi slovenskega državnega zaključka ob Evropskem letu aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012 ter v pripravo nove nacionalne strategije staranja in sožitja med generacijami. Poleg tega je Inštitut v letu 2012 sodeloval tudi z Ministrstvom za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, kjer je potrebno čim prej sistematično uvesti demografski krizi ustrezajočo vzgojo za medgeneracijsko solidarnost, ter z Ministrstvom za okolje in infrastrukturo, ki je odločilnega pomena za razvoj starosti prijaznega urbanega in podeželskega lokalnega okolja.

Uspešno smo sodelovali z AGE Platform Europe. Dr. Voljč jo je zastopal na Konferenci o zdravju in dolgotrajni oskrbi, ki je potekala 20. marca 2012 na Finskem v organizaciji EU komisije in Finske. V vlogi eksperta AGE je predaval tudi na konferenci v Berlinu 12. in 13. junija ter na nekaterih drugih mednarodnih konferencah.

Od 28. maja do 1. junija je v Pragi na Češkem potekala 11. globalna konferenca o staranju, ki jo je organizirala IFA (International Federation on Ageing). Geslo tokratne konference je bilo Staranje povezuje. Z Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje so se je udeležili z referati štirje strokovnjaki: Ksenija Ramovš, Ksenija Saražin Klemenčič, Mojca Slana in Tina Lipar. Predstavile so referate iz aktualnih področij, na katerih na Inštitutu delamo: potencial socialnega gradienta pri zmanjševanju neenakosti v zdravju, izpostavljenost revščini med starejšimi ženskami v Sloveniji, slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin ter profesionalno in družinsko oskrbo starejših ljudi, njeno kakovost in izzive. Naši referati so bili med udeleženci konference zelo dobro sprejeti. To nam daje potrditev, da se na Inštitutu z raziskovalnim delom in z razvojem programov za kakovostno

staranje ustrezno in pravočasno odzivamo na izzive, ki jih s seboj prinaša staranje prebivalstva, ter da to delamo na način, ki je zanimiv tudi za tuje raziskovalce.

Aktivno smo sodelovali tudi na gerontološkem simpoziju v Radencih, dne 24. maja 2012 (z dvema referatoma).

Dejavnosti v okviru evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami je v Sloveniji koordiniralo MDDSZ. Inštitut je pri tem sodeloval z več javnimi nastopi in spletnimi prispevki.

2. Vodenje slovenske mreže starosti prijaznih mest in občin (SMSPM) ter njeno koordiniranje s svetovno mrežo pri SZO. Starosti prijazna mesta (Age-friendly cities) so mednarodni program Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), ki skuša mestom pomagati, da se pripravijo na dva globalna demografska trenda – naglo staranje prebivalstva in širjenje urbanizacije. V programu je opredeljenih osem področij, ki vplivajo na zdravo in kakovostno življenje starejših ljudi: stavbne in izvenstavbne površine, prevoz, bivališča, družabno življenje, spoštovanje in vključevanje v družbo, družbeno angažiranje in zaposlitev, občevanje in obveščanje ter storitve skupnosti in zdravstvenih služb. Mesta, ki se želijo vključiti v globalno mrežo Starosti prijaznih mest, se obvežejo, da bodo kontinuirano sledile temu programu in svoj razvoj načrtovale tako, da bodo postajala čim bolj prijazna starim ljudem. Inštitut Antona Trstenjaka kot nacionalni koordinator SMSPM pri tem pomaga občinam in mestom. Na podlagi novih evropskih smernic tega globalnega programa smo oblikovali okvirni program in pravila za delovanje SMSPM ter opravljali vse naloge za vključene občine in mesta. Ob koncu leta 2012 je vključenih 11 slovenskih mest in občin, nekaj se jih pripravlja na vključitev.

3. Osnovno gerontološko raziskovanje

Namen te naloge je omogočiti bazična nacionalna raziskovalna spoznanja za področje gerontologije in medgeneracijskega sožitja. V

nadaljevanju prikazujemo delo Inštituta na raziskovalnem področju:

1. Potencial socialnega gradienta v zmanjševanju zdravstvenih neenakopravnosti med starejšimi. Raziskavo smo izvajali od decembra 2010, julija 2012 je bila uspešno zaključena. Socialni gradient v zdravju razumemo kot dinamično družbeno razmerje vseh, ki so vanj vključeni. Izhajali smo iz hipoteze, da se v socialnem gradientu ne prepletajo samo socialne determinante zdravja, ampak tudi socialna odgovornost, kar mu zagotavlja doslej premalo upoštevan in izkoriščen pozitiven potencial. S tem raziskava vstopa v prostor med posameznimi stopnjami gradienta, kjer je mogoče zaznati njihove različne medsebojne povezave in potenciale. Razmerja v socialnem gradientu niso stalna, na dogajanja v njem vplivajo vsi, ki so vključeni v odnose. Z raziskavo smo preverjali hipotezo, da aktivno sodelovanje starejših bolnikov s hipertenzijo, od katerih jih polovica spada v višji socialni gradient (so bolj izobraženi), polovica pa v nižjega, povzroča pozitiven vpliv na obvladovanje bolezni pri bolnikih iz nižjega gradienta. Akcijski del dejavnosti te raziskave je potekal na terenu v treh skupinah hipertonicov v zdravstvenih domovih v Mariboru, Ribnici in Beogradu. Pacienti so bili izbrani po določenih zdravstvenih, spolnih, starostnih in izobrazbenih kriterijih. Pripravili smo enoten metodološki protokol za skupinski tečaj, ki je potekal enkrat tedensko in so ga vodili usposobljeni moderatorji. V raziskavi so sodelovali družinski zdravniki vključenih hipertonicov, ki so opravili določene meritve pred vključitvijo v skupino ter po zaključenem tečaju. Za spremembo življenjskega sloga, kar je eden izmed ciljev programa, je potrebno daljše časovno obdobje. Ker je potekal tečaj le 10 tednov, smo akcijski del programa podaljšali. V Ribnici in v Mariboru smo podaljšali program za pol leta v obliki mesečnih srečanj, ki se jih je udeleževalo dve tretjini v

raziskavo vključenih hipertnikov. Analiza procesov skupinske dinamike in rezultatov testiranj je pokazala izboljšanje zdravja pri večini vključenih hiperonikov in ne samo pri onih iz spodnjega dela socialnega gradienta. Na pozitivne spremembe v vedenju udeleženi- nih je poleg različnega socialnega gradienta odločilno vplivala tudi metodika skupinskega socialnega učenja in moderatorji, zelo močan vpliv je imel socialni kapital udeležencev, ki pa je redko koreliral z nivojem njihovega socialnega gradienta. Zanimivo je bilo tudi spoznanje, da je imel socialni gradient večji potencial v mestih, kot na podeželju, torej obratno od pričakovanj. Eden od pomembnih rezultatov tega projekta je ta, da smo njegova osnovna spoznanja in metodiko dela vgradili v preventivni program za obvladovanje krvnega tlaka.

2. Na podlagi analiz potreb in drugih podatkov posameznih vključenih občin in mest, vključenih v program *Starosti prijazna mesta in občine*, smo izdelali letno študijo za MZ.
3. Na temelju podatkov ob inovativnem akcijskem programu preprečevanja padcev v starosti, smo za MZ pripravili ekspertizo o preprečevanju padcev.
4. Nadaljevali smo leksikonsko oblikovanje strokovnega izrazja za *Gerontološki in medgeneracijski terminološki slovar*.
5. Za Občino Ivančna gorica smo opravili obsežno reprezentativno terensko raziskavo polnoletnega prebivalstva *Zdravo staranje in kakovostno sožitje – stališča, potrebe in možnosti polnoletnih prebivalcev Občine Ivančna Gorica*.
6. Nadaljujemo z obdelovanjem podatkov naše reprezentativne raziskave o potrebah, možnostih in stališčih prebivalcev Slovenije, ki so stari 50 let in več; izsledke objavljamo v reviji *Kakovostna starost* in na mednarodnih kongresih; ob ostalem delu pripravljamo monografijo izsledkov.

Naloga, ki se ji veliko posvečamo na temelju raziskovalnih podatkov in našega preventivnega znanja, je načrtovanje, priprava in implementacija potrebnih in cenovno ugodnih preventivnih programov za zdravo in aktivno staranje ter za solidarno sožitje generacij. Taki programi praviloma slonijo na prostovoljskem delu ljudi, ki svoje strokovne in življenjske izkušnje nadgradijo po metodi socialnega učenja z novim znanjem in veščinami in ga potem kompetentno širijo v svoje okolje ter tako izvajajo družbeno koristno delo.

4. Razvijanje socialne mreže programov za kakovostno staranje in sožitje med generacijami in njeno praktično uvajanje na terenu po Sloveniji je izviren razvojni gerontološki program Inštituta. Sofinancira ga MDDSZ in občine ali ustanove, kjer te programe izvajamo. To je najstarejši in najbolj razvejan gerontološki program Inštituta. Socialna mreža programov za kakovostno staranje in sožitje med generacijami je sistem sodobnih programov, s katerim v občini, krajevni ali drugi skupnosti ali v ustanovi za stare ljudi ozaveščamo o kakovostnem, zdravem in aktivnem staranju ter o solidarnem sožitju med generacijami, usposabljam posameznike in skupine za učinkovito uresničevanje teh nalog na principu samopomoči in krajevnih samorganizacij. Glavni namen mreže je preprečevanje socialne izključenosti starejših in krepitev medgeneracijske solidarnosti. Mreža obsega nad dvajset med seboj povezanih programov, ki so razporejeni v štiri vsebinske sklope.

Prvi sklop tvorijo programi za informiranje in ozaveščanje celotne skupnosti o kakovostnem staranju in solidarnem sožitju med generacijami, svetovanje vodstvom skupnosti pri uvajanju medgeneracijske socialne mreže ter načrtovanje uvajanja programov v skupnosti ali organizaciji. V letu 2012 smo delali s številnimi občinami, med njimi so bile Ivančna Gorica, Kostel, Kobarid, Velenje, Ravne na Koroškem itd.

Drugi sklop tvorijo različni tečaji praktičnega socialnega učenja za zdravo, varno, aktivno in

kakovostno staranje ter za lepše sožitje med generacijami. V okviru tega programa smo izvajali že ustaljeni program družabništva ob računalništvu. Do junija se je v letu 2012 usposobilo 18 starejših ljudi za delo z računalnikom, nato so se pridružile programu tudi srednja zdravstvena ter elektrotehniško-računalniška strokovna šola in gimnazija in je začelo z usposabljanjem 30 novih medgeneracijskih parov. Tečaji za družinske člane, ki doma oskrbujejo onemogle svojce so bili lepo obiskovani; dveh izvedb se je udeležilo blizu 50 svojcev, ki po končanem tečaju nadaljujejo z mesečnimi srečanji v krajevnem klubu svojcev. Posebno pozornost zasluži širiteljski program za preprečevanje padcev v starosti. Do konca leta 2012 smo usposobili 161 prostovoljskih širiteljev – voditeljev programa za preprečevanje padcev v starosti. Ti so v 56 krajih po Sloveniji (in 4 na Hrvaškem ob slovenski meji na Kolpi) izvedli 105 tečajev za preprečevanje padcev v svojih skupinah. Ta program je opravilo 989 starih ljudi. Med starejšimi ljudmi in prostovoljci vlada zanj veliko zanimanje.

Tretji sklop mreže medgeneracijskih programov za kakovostno staranje tvorijo prostovoljski programi, ki jih izvajajo s starejšimi ljudmi prostovoljci vseh treh generacij. Izobraževanje za družabnike smo prenovili ter ga dopolnili tako, da je večji poudarek na skupinski vključenosti in v vključevanju v intervizijske skupine. Novih voditeljev skupin smo izobrazili štirideset.

Četrty sklop so programi za trajno samoorganizacijo krajevne socialne mreže za kakovostno staranje in sožitje generacij ter strokovna opora lokalnim društvom ter vzdrževanje prostovoljske kondicije pri več letnih prostovoljcih. Tudi v letu 2012 smo organizirali tečaje za večletne prostovoljce, v novembru je osvežitveni tečaj potekal v prostorih Slovenske vojske na Pokljuki, udeležilo se ga je 37 prostovoljcev.

5. Druge gerontološke in medgeneracijske dejavnosti

a) Nekonrolirano pitje alkohola ter druge omane substance ali zasvojenosti zmanjšujejo

možnosti aktivnega staranja, zato je na tem področju potrebna preventiva. Za MZ smo zaključili pilotni program za trezno in zdravo staranje. Pripravili in izdali smo priročnik z naslovom *Starajmo se trezno* z več kot dvajset temami za skupinska srečanja, ki jih lahko člani skupin po končanem programu nadgrajujejo z drugimi lastnimi temami. V okviru Mreže medgeneracijskih programov smo začeli izvajati ta program v 2012 v skupinah za kakovostno staranje.

- b) Pri kandidaturi UniCredit Foundation za donacijo pri izvajanju programa *Naj se starajo doma (Let them get older at home)* smo med vsemi kandidati dobili najvišje število glasov tako tuje kot slovenske žirije. S tem programom smo se zavezali, da v letih 2011 in 2012 izvedemo usposabljanje prostovoljcev in družinskih oskrbovalcev v petih podeželskih občinah po Sloveniji. Delo na teh programih je potekalo zelo dobro, pripravili in izdali smo celo obsežen priročnik za družinske oskrbovalce *Družinska oskrba starejšega svojca*.
- c) Na več fakultetah (medicinska, zdravstvene, psihoterapevtska, arhitektura, socialno delo, ekonomija) smo sodelovali v pedagoškem procesu kot predavatelji ter kot mentorji ali člani komisij pri diplomskih in podiplomskih nalogah s področja staranja in medgeneracijskega sožitja.
- d) S Fakulteto za arhitekturo Univerze v Ljubljani smo sodelovali pri raziskovalnem taboru o bodočem *Medgeneracijskem središču Žiri*, o čemer je Fakulteta izdala tudi monografijo.
- e) Pripravili in izdali smo 3. izdajo knjige Jožeta Ramovša *Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami*, ki služi za ozaveščanje krajevnih skupnosti in posameznikov po Sloveniji o teh aktualnih vprašanjih.
- f) Izvajali smo naš preventivni program pred omamami in zasvojenostmi *Lepo je živeti* v treh ljubljanskih osnovnih šolah in nekaterih drugih krajih. Usposabljali smo prostovoljce,

bili mentorji strokovnim delavcem na šolah ter izvajali delavnico za starše. Naših delavnic se udeleži več kot 90 % vseh staršev otrok, pri katerih se ta program izvaja.

V letu 2012 se je upokojil idejni vodja in starosta našega Inštituta, prof. dr. Jože Ramovš, ki pa ostaja še naprej nepogrešljivi sodelavec in prostovoljec na Inštitutu. Želimo mu, da bi svoje plodno strokovno delo nadaljeval z enakim elanom kot do sedaj. V drugi polovici leta sta Inštitut zapustila Klemen Jerinc, ki je šel novim izzivom naproti ter dr. Ksenija Saražin Klemenčič. Dva druga sodelavca sta prešla na krajši delavni čas zaposlitve. Ob koncu leta 2012 nas ostaja 7 redno zaposlenih sodelavcev. Kljub težki finančni situaciji zahteva delo na področju staranja in sožitja med generacijami nepretrgano delo. Inštitut s svojimi kapacitetami in znanjem lahko še naprej strokovno prispeva svoj delež k razvoju nacionalne gerontologije, vendar mu morajo biti zagotovljeni minimalni materialni pogoji.

*Mag. Ksenija Ramovš,
direktorica Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo
in medgeneracijsko sožitje v Ljubljani*

MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE IN SKAVTI

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov je vzgojna organizacija, ki ima okoli 4500 članov, v starosti od 6 do 29 let in deluje v 71 lokalnih enotah po vsej Sloveniji.

V ZSKSS si želimo in se trudimo, da bi v družbi prepoznali tudi našo medgeneracijsko vrednost, ki 'vzhaja' in se krepi že dobrih sto let – metodo skavtske vzgoje. Skavtska metoda je namreč zasnovana na dejavnem odnosu med mladimi in odraslimi, njeno bistvo pa je tako samovzgoja kot sovzgoja različnih generacij. Mladega človeka celostno opremi za odgovornega in aktivnega državljana, ki mu ni vseeno za nobeno generacijo in ki je vedno pozoren v vse tri smeri – k mlajšim, ki jih vodi in usmerja,

k sovrstnikom, preko katerih se izgrajuje tako duhovno kot socialno, ter k starejšim, ki jim je vedno pripravljen priskočiti na pomoč, jim prisluhniti v njihovih zgodbah, se od njih učiti in z njimi sodelovati.

Kot mladinska organizacija želimo hkrati opozoriti na stereotipno razumevanja pojma »medgeneracijsko«, ob katerem dostikrat pomislimo zgolj na starejše. Sodelovanje med generacijami se brez velikega truda in zelo kvalitetno odvija tudi med različnimi generacijami mladih. Medsebojno učno bogatenje med našimi skavtskimi prostovoljci (študenti, mladi odrasli) na eni strani ter osnovnošolci in dijaki na drugi strani je ena izmed osnovnih oblik medgeneracijskih srečanj, ki se tedensko odvijajo v naših lokalnih enotah. Preko projekta, v katerem smo v zadnjih treh letih skupaj s trinajstimi partnerji razvijali potencialne mladinskih organizacij za medgeneracijsko sožitje in sodelovanje, smo med našimi člani in prijatelji začeli dvigovati ozaveščenost in bolj načrtovano ustvarjati programe in dejavnosti v medgeneracijskem duhu. Osredotočili smo se na dva tipa medgeneracijskih srečanj: 1. srečanja skavtskih skupin ali posameznikov z ostarelimi v domovih in sodelovanja z društvi upokojencev, kjer je bistvo pomoč starejšim, prenos izkušenj na mlajše ter medgeneracijsko prostovoljstvo; 2. skavtska srečanja s starši naših članov, kjer mladi skavti pripravljajo delavnice za starše, starši pa za otroke, kjer izpostavljam pomembnost druženja v družinah in pomembnost razumevanja mladinskega dela s strani staršev. Tvrstne načrtovane medgeneracijske aktivnosti so vključevale okoli 11 ustanov in društev za ostarele, okoli 200 staršev naših članov ter približno 600 skavtov in skavtskih voditeljev po vsej Sloveniji. V letošnjem poletju smo projekt uspešno zaključili s tridnevni medgeneracijski taborom voditeljev, na katerem se je zbralo in sodelovalo 500 sedanjih in nekdanjih voditeljev ter njihovih otrok.